

Od Rima

preko Maastrichta

do Kopenhagna

in naprej

Poklicno in
strokovno
izobraževanje
in usposabljanje
v Evropi

POGODBA IZ RIMA (1957)

Ob ustanovitvi Evropske ekonomske skupnosti (EEC) se je šest držav članic v 6. členu pogodbe dogovorilo, da skupna politika na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja prispeva k harmonizaciji nacionalnih ekonomij in skupnega trga članic. Šele leta 1963 pa so pripravili načrt kako naj bi to skupno politiko tudi dosegli in jo pričeli uresničevati. Prva aktivnost je bila ustanovitev Odbora za svetovanje za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (Advisory Committee for Vocational Education - ACVE) v katerem imajo pomembno vlogo tudi socialni partnerji. Za podporo in vzpodbujanje sodelovanja na področju razvoja in uporabe novih tehnologij je bil oblikovan in sprejet program COMETT (1968 - 1989). Do sredine osemdesetih je bila skupna politika poklicnega in strokovnega izobraževanja omejena predvsem na vrsto neobvezujočih resolucij ter priporočil s tega področja. Za promocijo izmenjave informacij in medsebojnih primerjav standardov usposabljanja so članice leta 1975 ustanovile Center za razvoj poklicnega in strokovnega usposabljanja (Centre for the Development of Vocational Education - CEDEFOP).

V drugi polovici osemdestih so se končno vzpostavili mehanizmi za številne programe tega področja, ki so se osredotočali na:

- mobilnost: ERASMUS (1987 - 1995), PETRA I in II (1987-1994)
- jezike: LINGUA (1990 - 1994)
- stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje: FORCE (1991 - 1994)
- inovativnost: EUROTECNET (1990 - 1994)
- integracijo oseb s posebnimi potrebami: HELIOS I in II (1988 - 1996)

V tem obdobju (med 1988 in 1992) so se oblikovale tudi smernice za medsebojno priznavanje poklicnih kvalifikacij. Te so se nanašale predvsem na regulirane poklice (na primer: medicinska sestra, babica, zdravnik, arhitekt, pravnik, farmacevt in veterinar).

MAASTRICHTSKA POGODBA (1993)

2

V obdobju do leta 1993 je dotedanja Evropska ekonomska skupnost prerasla v bolj čvrsto mednarodno povezavo – Evropsko unijo (EU) z dvanajstimi članicami. To leto so države članice podpisale Maastrichtsko pogodbo, ki je določila, da bo struktura EU temeljila na treh stebrih. Prvi steber predstavlja enotno skupno politiko EU, drugi steber se nanaša na ustvarjanje in sodelovanje pri uresničevanju skupne zunanje politike in varnosti, tretji pa na sodišča in področje notranje zadeve. Prost pretok dobrin in oseb, pravica do ustanavljanja in svoboda izvajanja storitev, kot tudi prosti pretok kapitala in plačil sta bistvo prvega stebra. V okviru tega stebra se odločitve sprejemajo v skladu z metodo, ki so jo članice dorekle s pogodbo, in sicer Evropska komisija (s sedežem v Bruslju) pripravi predlog, Evropski svet (vodje in predsedniki vlad držav članic) ga obravnavajo in sprejmejo. V določenih zadevah soodloča Evropski parlament.

V prvi steber je vključeno tudi področje poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki je v Pogodbi opredeljeno v 127. členu. Ker pa je ta pristojnost EU omejena le na uresničevanje skupno dogovorjenih ciljev in ukrepov, so države članice tiste, ki ohranjajo odgovornost za vzdrževanje in razvoj nacionalnega sistema izobraževanja in usposabljanja. Na ta način je uveljavljeno načelo dopolnjevanja. Evropska politika poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja je zato podporne narave. Politiko podrobneje opisuje tako imenovana Bela knjiga: Učenje – v smeri učeče se družbe» (Teaching and learning – towards the learning society), ki jo je Evropska komisija izdala leta 1995. Da bi se omogočilo njeno izvajanje se je kot eno izmed orodij oblikoval program Leonardo da Vinci I (1995 – 1999) ter II (2000 – 2006).

Bolonjska deklaracija (1999)

3

Evropsko sodelovanje na področju visokega šolstva (ki zajema vse posekondarno izobraževanje tudi strokovno) je doživelo pomemben mejnik, ko je devetindvajset držav v Bologni potrdilo svojo pripravljenost za oblikovanje Evropskega prostora visokega šolstva. Bolonjski proces tako bistveno presega meje EU in predstavlja skupni poskus evropskih držav (tudi nečlanic EU), mednarodnih organizacij in akademskih združenj, da bi dosegli koordinirano sodelovanje ter poenotenje pogledov za reševanje izzivov in odprtih vprašanj o temeljnih konceptih, strategijah in razvojnih politikah visokega šolstva v razmerah evropskih integracij, t.i. tranzicije v srednji in vzhodni Evropi ter globalizacije v svetovnem merilu.

Da bi dali Bolonjskemu procesu nadaljnji zagon, so bile na srečanju ministrov, držav podpisnic v Berlinu septembra 2003 sprejete nekatere prednostne naloge, in sicer:

- zagotavljanje kakovosti,
- struktura stopenj: sprejem sistema z dvema glavnima cikloma, pospeševanje mobilnosti, vzpostavitev kreditnega sistema,
- priznavanje stopenj: sprejem sistema lahko prepoznavnih in primerljivih stopenj, visokošolske ustanove in študenti, pospeševanje evropske dimenzije v visokem šolstvu,
- pospeševanje privlačnosti Evropskega visokošolskega prostora,
- vseživljenjsko učenje.

Ministri so sprejeli še dve dodatni akciji: Evropski visokošolski prostor in Evropski raziskovalni prostor – dva stebra na znanju temelječe družbe .

Cilj bolonjskega procesa je, da se ohrani evropsko kulturno bogastvo in jezikovno različnost, ki temelji na dediščini raznovrstnih tradicij, ter da se z izboljšanjem sodelovanja med visokošolskimi zavodi pospeši inovacijski potencial ter socialni in gospodarski razvoj.

LIZBONSKI PROCES (2000)

Vodje evropskih držav – v tem času je EU štela že 15 članic – je v Lizboni izrazilo svojo pripravljenost, da Evropa postane najbolj dinamična in konkurenčna svetovna regija, za kar potrebuje dobro izobraženo in prilagodljivo delovno silo. Nova znanja in potrebe nastajajo izredno hitro in tej evoluciji je potrebno slediti skozi naše celotno življenje. Da bi to dosegli so se evropski voditelji odločili da uvedejo odprto koordinacijo. Za razliko od dosedanje metode Skupnosti, daje ta evropskim voditeljem več prostora za njihove nacionalne pobude in za doseganje ciljev po različnih poteh in časovnih okvirih. Metodo sestavljajo štiri elementi:

- oblikovanje smernic za srednje- in dolgoročne cilje;
- določevanje kvalitativnih in kvantitativnih indikatorjev in glavnih tematik;
- prevod skupnih smernic v nacionalne strateške cilje;
- periodično oceno aktivnosti kot skupnega učnega procesa za preverjanje učinkovitosti.

Leta 2001 so v pogodbi iz Nice, ki je stopila v veljavo začetek leta 2003 združili prejšnjo Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o Evropski Skupnosti v eno samo prečiščeno besedilo. Tako sta od leta 2003 dalje člena, ki opredeljujeta področje poklicnega in strokovnega izobraževanja postala člen 149. (bivši člen 126.) ter člen 150. (bivši člen 127) pogodbe iz Nice.

POBUDA IZ BRUGGEja 2000

Oktobra 2001 so ministri držav članic EU, odgovornih za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja sprejeli pobudo za pričetek procesa podobnega Bolonjskemu procesu, ki že nekaj let potekajo v terciarnem izobraževanju v skladu z Bolonjsko deklaracijo. Namen pobude je doseganje ciljev Lizbonske strategije in tesnejše sodelovanje v poklicnem in strokovnem izobraževanju in usposabljanju v Evropi. To pobudo je na Evropskem vrhu v Barceloni potrdil tudi Evropski svet leta 2002.

KOPENHAGENSKA

Trideset držav in Evropska komisija so novembra 2002 (prej kot je bilo pričakovano) podpisale deklaracijo o okrepljenem sodelovanju na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja v Evropi. Določene so bile naslednje prioritete:

- izboljšati transparentnost poklicnih kvalifikacij in kompetenc: že razvita orodja in mreže za zagotavljanje transparentnosti kot so: evropski življenjepis, dodatek k diplomi, dodatek k spričevalu, evropski jezikovni portfolio in druge je treba povezati v enotno strategijo in okvir tako na nacionalni kot evropski ravni;
- izboljšati prenosljivost in priznavanje poklicnih kvalifikacij in kompetenc: razviti modele kreditnega sistema in oblikovati referenčne stopnje v poklicnem in strokovnem izobraževanju;
- krepiti razvoj kvalifikacij na ravni dejavnosti in panog in vlogo socialnih partnerjev na nacionalni in evropski ravni;
- izboljšati kakovost in razviti modele za zagotavljanje kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju: izmenjava modelov in metod, definiranje skupnih načel za zagotavljanje kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju;
- krepiti priznavanje neformalno pridobljenega znanja in kompetenc: razvoj skupnih načel za uveljavljanje neformalno in informalno pridobljenega znanja in kompetenc;
- krepiti informiranje in svetovanje na vseh ravneh izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja, predvsem o dostopu do izobraževanja in usposabljanja, prenosljivosti in priznavanju poklicnih kvalifikacij in kompetenc in s tem krepiti poklicno in geografsko mobilnost;
- izboljšati izobraževanje in usposabljanje učiteljev in mentorjev v poklicnem in strokovnem izobraževanju.

5

DEKLARACIJA (2002)

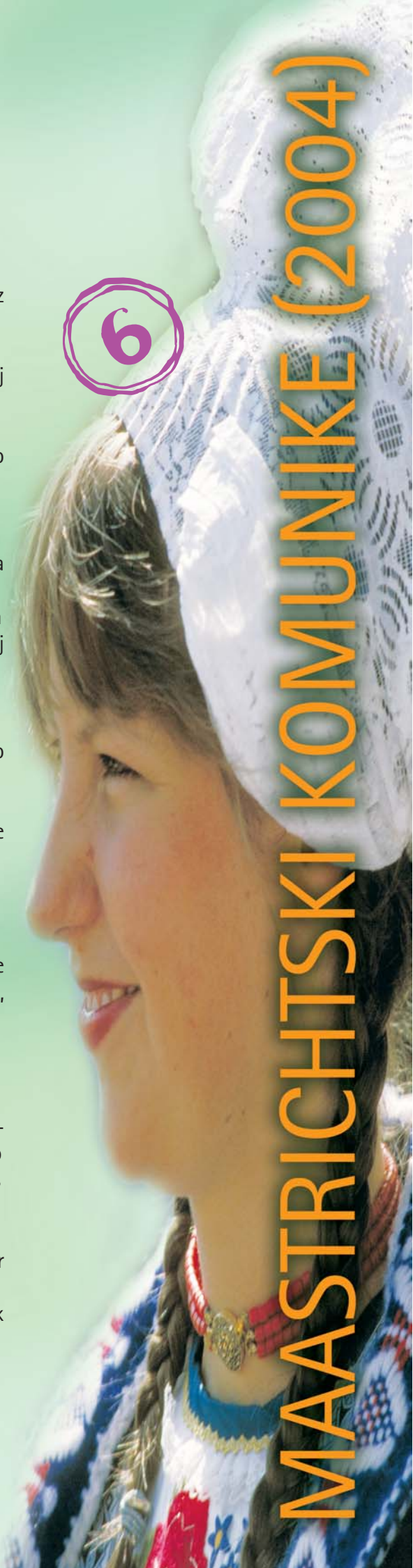
Štirinajstega decembra 2004 so se na srečanju v Maastrichtu ministri iz 32 držav, ki pokrivajo področje poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja skupaj s evropskimi socialnimi partnerji (zbornice, združenja delodajalcev, sindikati in drugi) ter Evropsko komisijo dogovorili, da še okrepijo svoje sodelovanje z namenom:

- posodabljanja svojih nacionalnih sistemov poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja s pomočjo katerih bo Evropa postala ena najbolj konkurenčnih ekonomij na svetu ter
- omogočanja vsem prebivalcem Evrope, tako mladim, kot starejšim delavcem, nezaposlenim in socialno ogroženim da pridobijo ustrezna znanja in kompetence za njihovo uspešno integracijo v razvijajočo se družbo znanja ter na ta način tudi možnosti za boljša delovna mesta.

Med prioritetami komunikeja so ministri poudarili predvsem tisto, ki je usmerjena v posameznika, državljana, in sicer Čkrepitev transparentnosti poklicnega izobraževanja v Evropi s pomočjo integracije več različnih instrumentov«. Nadaljevanje in formalni zaključek dogovora v Brugge-u in Kopenhagenske deklaracije tako predstavlja Maastrichtski komunike, s katerim je bil sprejet Sklep o uvedbi instrumentov, ki podpirajo uresničevanje sprejetih ciljev, in sicer EUROPASS mobilnosti, ki vsebuje: Evropski CV, certificiranje in dodatek k diplomi ter skupni evropski okvir znanja jezikov.

MAASTRICHTSKI KOMUNIKE (2004)

SPLOŠNE INFORMACIJE

CMEPIUS
www.cmepius.si

Ministrstvo RS za šolstvo in šport
<http://www.mszt.si>

Ministrstvo RS za visoko šolstvo, znanost in šport
<http://www.mvzt.gov.si/>

Ministrstvo za zunanje zadeve
<http://www.gov.si/mzz/>

Evropska komisija
http://www.europa.eu.int/index_sl.htm

CEDEFOP
<http://www.cedefop.gr>

PROGRAMI

Program Leonardo da Vinci Slovenija
<http://www.cmepius.si/LEONARDO>

Program Socrates Slovenija
<http://www.cmepius.si/SOCRATES>

Program Mladina Slovenija
<http://mladina.movit.si/>

Nova generacija programov po letu 2006
http://europa.eu.int/comm/education/programmes/newprog/index_en.html

Europass
<http://europass.cedefop.eu.int/>

Erasmus Mundus,
http://www.cmepius.si/DRUGO/Erasmus_Mundus

POLITIČNI IN STRATEŠKI DOKUMENTI

Sklepi Evropskega sveta v Lizboni in Barceloni
<http://ue.eu.int/presid/conclusions.htm>

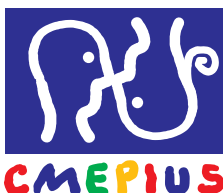
Vseživljenjsko učenje
http://europa.eu.int/comm/education/policies/III/III_en.html

Bolonjski proces
http://europa.eu.int/comm/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html

Pobuda iz Bruggeja
<http://europa.eu.int/scadplus>

eLearning
<http://europa.eu.int/comm/elearning>

Jeziki
http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/policy/index_en.html

**Center za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja**

Ob železnici 16
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 586 42 51
Fax: (01) 586 42 31
E-pošta: info@cmepius.si
leonardo@cmepius.si
socrates@cmepius.si
www.cmepius.si